ABDURRAHMÂN BİN MEHDÎ

Tabiîn devrinin büyük hadîs âlimlerinden. Künyesi, Ebû Saîd'dir. Lû'lüî diye meşhûrdur. Ezd'in veya Benî Anber'in âzâdlısı olduğu söylenir. 135 (m. 752) senesinde Basra'da doğup, 198 (m. 815)'de orada vefât etti.

Abdurrahmân bin Mehdî (radıyallahü anh) hadîs hafızıdır. Yüzbin hadîs-i şerîfi senetleriyle birlikte ezberlemiştir. Hadîs ilminde çok derin bir bilgiye sahiptir. Hadîs âlimleri de onun bu üstünlüğünü kabûl etmiş ve onu övmüşlerdir. O, bir kimseden rivâyet yapınca o kimse, ondan sonra huccet sayılırdı. Hadîs rivâyetinde çok titiz hareket ederdi. Hadîsleri lâfızla rivâyet ederdi. Hem kendi hadîsini, hem de başkasınınkini iyi bilirdi. Hadîs âlimleri, "O'na bir râvinin rivâyet ettiği hadîs-i şerîf okunurdu. Şurası hatâ derdi. Sonra bu hadîs, falan hadîsten şu yönüyle alınmış derdi. Araştırdığımızda dediği gibi bulurduk, diye naklederler. Eymen bin Nabil, Cerîr bin Hazım, İkrime bin Ammâr, Ebî Hulde bin Hâlid bin Dinar, Mehdî bin Meymûn, İmâm-ı Mâlik, Şû'be, Süfyân-ı Sevrî, Süfyân bin Uyeyne ve daha bir çok zâtlardan hadîs rivâyet etmiştir. Abdullah bin Mübârek, Abdurrahmân bin Mehdî'nin hocasıdır. İbn-i Vehb, Oğlu Mûsâ, Yahyâ bin Maîn, Yahyâ bin Yahyâ, Ebû Sevr, Ebû Ubeyd ve daha başka büyük âlimler de ondan hadîs-i şerîf nakletmişlerdir.

Abdurrahmân bin Mehdî (radıyallahü anh) fıkıh ilminde de mütehassıs idi. İbn-i Medinî, meşhûr yedi fıkıh âliminin (Fukâha-i Seb'a'nın) sözlerini en iyi bilenler arasında Abdurrahmân bin Mehdî'yi de saymışdır. Ahmed bin Hanbel hazretleri aynı zamanda Onun fıkıh (hukuk) âlimi olduğunu söylemiştir. Abdurrahmân bin Mehdî hazretleri ilmiyle amel eden, islâmı nefisinde yaşayan bir zât idi. Kahkaha ile gülmez, sadece tebessüm ederdi. Zamanındaki insanlar, din ve dünyâ işlerinde Abdurrahmân bin Mehdî hazretlerine müracaat ederlerdi.

Her gece Kur'ân-ı kerîmin tamamını hatm ederdi (okurdu). Yarısını teheccüd namazında, yarısını namazın dışında okurdu. Sohbetine ve ilim meclisine gelenler, huzûrunda, oturdukları zaman, başlarında sanki kuş varmış gibi, gayet edebli ve dikkatli otururlardı. Onun bulunduğu meclise ilim, edeb ve ciddiyet hakimdi. Birgün, Onun ilim meclisinde oturanlardan birisi gülmüştü. Bunun üzerine, onu, ilim meclisine iki ay gelmekten menetti. "Bu, bizim meclisimize iki ay gelmesin," dedi. Sonra, Allahü teâlâ'dan onun için af diledi. Ona şöyle dedi. "İnsan, ilmi, gözyaşı dökerek istemeli. Çünkü ilim, insana nefsi için bir huccet (delîl)'dir" dedi. Abdurrahmân bin Mehdî hazretleri, gece sabaha kadar ibâdet etmişti. Bir ara, uykusu çok geldi. Yatağına yattı, uyuyakaldı. Sabah namazına uyanamadı. Buna çok üzüldü. Bu yüzden iki ay yatağa yatmadı. Abdurrahmân bin Mehdî hazretleri zaman zaman "Kabrinde mü'min olarak yatana gıbta ederim, onun gibi olmak isterim" derdi.

İbn-i Sa'd, O'nun sika (hadîs ilminde sözüne güvenilir) bir âlim olduğunu söyler. Ahmed bin Hanbel O'nun için "Sanki hadîs için yaratılmıştır" der.

Abdurrahmân bin Mehdî'nin (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bazıları:

"İlim husûsunda birbirinize faydalı olunuz. Bir birinizden gizlemeyiniz, ilimdeki hıyânet, maldaki hıyânetten daha kötüdür."

"İnsanlara teşekkür etmiyen, Allahü teâlâ'ya şükr etmiş olmaz." "Allahü teâlâ'ya yemîn ederim ki, benim gördüğümü görseydiniz, çok ağlar, az gülerdiniz." Eshâb-ı kiram o zaman "Ne gördünüz? Yâ Resûlallah!" dediler. Bunun üzerine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Cenneti ve Cehennemi gördüm" buyurdu. Sonra Resûlullah (aleyhisselâm), imâm olduğu zaman, rükû' ve secdeye kendisinden önce gitmelerinden, namazdan çıkmadan önce çıkmalarından onları menetti. "Ben sizi önümden ve arkamdan görürüm"buyurdu.

Hazreti Âişe vâlidemiz, Peygamber efendimize namazda iken sağa sola dönmek hakkında sordu. Resûlullah (aleyhisselâm

) “O, kulun namazından şeytanın bir kapması ve çarpmasıdır.”

“Âlim olan kişi, fitneyi gelirken anlar. Cahiller de dönüp giden fitneyi anlar.”

“Meclislerinde (bulundukları yerde) Allahü teâlâ’yı zikreden bir topluluğu, Allahü teâlâ’nın rahmeti kaplar. Onları melekler sarıp kuşatır. Allahü teâlâ onları, nezdindekilerin yanında över.”

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Allahü teâlâ’nın şöyle buyurduğunu bildirir: “Sâlih kullarım için, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, hiçbir kimsenin aklına gelmeyen ni’metleri hazırladım.”

“Bütün çocuklar müslümanlığa elverişli olarak dünyâya gelir. Bunları, sonra anaları, babaları Hıristiyan, yehûdi ve dinsiz yapar.”

Resûlullah (aleyhisselâm) Allahü teâlâ’nın şöyle buyurduğunu bildiriyor. “Kulum Beni nasıl zannederse öyle bulur. Kulum Beni anınca, ben onunla beraber olurum. O bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir zira (arşın) yaklaşırım. Bana bir zira yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak yaklaşırım.”

“Bir kişilik yiyecek, iki kişiye, iki kişilik yiyecek, dört kişiye, dört kişilik yiyecek, sekiz kişiye yeter.”

Necâşî vefât ettiği zaman, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) “Onun için Allahü teâlâ’dan mağfiret dileyiniz” buyurdu. “Cennette bir ağaç vardır. Yolcu onun gölgesinde yürür, fakat yine bitmez, sona ermez.”

Ümmü Seleme’den şöyle rivâyet edilmiştir. “Resûlullahın en sevdiği amel, az da olsa devamlı olanıdır.”

“Saflarınızı düzeltiniz, dosdoğru yapınız.”

“Sahur yemeğini yeyiniz. Çünkü onda bereket vardır.”

“Kim Allahü teâlânın kitabını (Kur’ân-ı kerîmi) öğrenir, sonra içindeki emir ve yasaklara uyarsa, Allahü teâlâ, onu dünyâda hidâyete erdirir. Kıyâmet gününde onu kötü hesap vermekten muhafaza buyurur.”

“Kul şu yedi âzâ üzerine secde eder, yüzü, iki avucu, iki dizi, iki ayağı.”

“Resûlullah (aleyhisselâm) sağ ve sol taraflarına selâm verirken, mübârek yanakları görününceye kadar başlarını çevirirlerdi.” “Sadaka verip, sonra vazgeçenin durumu, kusup, sonra onu yiyen köpeğin durumu gibidir.”

“Resûlullah (aleyhisselâm) **kırık bardaktan içmeyi yasaklamıştır.”**

“Kim sabah olunca, üç kere “Bismillâhillezî lâ yedurru measmihî şey’ün filardı velâ fissemâ’ ve hüvessemîulalîm” derse akşama kadar başına bir belâ gelmez. Akşamleyin okursa, sabaha kadar başına musîbet gelmez.”

“Âlimin, âbide üstünlüğü, dolunay halindeki ayın diğer yıldızlara üstünlüğü gibidir.”

“Kim yatsıyı cemaatle kılarsa, gecenin yarısını ibadetle geçirmiş gibi, sabah namazını cemaatle kılan kimse, bütün geceyi ibadetle geçirmiş gibi olur.”

“Bir kimse Allahü teâlâ’ya îmân edip, namazını kılar, zekâtını verir, Ramazan orucunu tutarsa, Allahü teâlâ ona Cenneti ihsân eder.”

“Cennet yüz derecedir. İki derece arası yerle gök arası kadardır. Allahü teâlâ’dan Firdevs’i dileyiniz. Çünkü o Cennetin ortasıdır. Onun üstünde, Allahü teâlânın Arşı vardır. Nehirler oradan fışkırır.”

“Cimrilik ve korkaklık insanda bulunan kötü huylardandır.”

Resûlullah’a, ne zaman Peygamber olduğu soruldu. “Âdem, rûh ile cesed arasında iken” buyurdular.

“Kim cenâzeye tâbi olur, onun namazını kılarsa, onun için bir kırat ecir vardır. Kim, onun defninde bulunursa, ona iki kırat ecir vardır. Eshâb-ı kiram “Yâ Resûlallah, iki kırat nedir?” diye sordular. Resûlullah (aleyhisselâm) “Onların en küçüğü Uhud dağı kadardır.” buyurdular.

Hişam’dan şöyle rivâyet etmiştir: “Resûlullahın Eshâbı, üç yerde sesli olmayı hoş görmezler: Muharebede, cenâzede, zikir anında.”

“Siz kıyâmet gününde, sizin ve babalarınızın isimleriyle çağırılırsınız. Onun için güzel isimler koyunuz.”

“Kim bilerek söylemediğim bir sözü bana isnâd ederse (söyledi derse) Cehennemdeki yerine hazırlansın.”

“İnsana, bir sene bir ay, bir hafta bir gün, bir gün bir an gibi gelinceye kadar, kıyâmet kopmaz.”

Ebû Hureyre (radıyallahü anh) Peygamber efendimize (aleyhisselâm) “Yâ Resûlallah! Seni görünce, içim rahatlar, bir sevinç hasıl olur. Bana Cennete girmeme vesîle olacak bir ameli bildir.” dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) ona “Güzel sözlü ol. Selâmı yay, akrabanı ziyâret et, insanlar gece uyurken sen namaz kıl. O zaman Cennete selâmetle gir.”

“Bir kimse Allah yolunda şehîd edilince, ondan yere akan ilk damlaya karşılık, bütün günahları bağışlanır. Ona Cennetten bir örtü ve bir cesed gönderilir. Rûhu o örtü içerisinde kabz olunur (alınır). Sonra rûh o Cennetten getirilen cesede biner. Bu şekilde meleklerle beraber yükselir. Öyle bir hale kavuşur ki, sanki Allahü teâlâ, onu yarattığından beri o meleklerle berabermiş gibi olur.”

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), Mekke’yi fethettiği zaman, şeytan, kuvvetle bağırdı. Askerleri yanına toplandı. Onlara “Bugünden sonra, Muhammed’in (aleyhisselâm) ümmetinin şirk üzere olmalarını istemekten ümidinizi kesiniz. Fakat, dinleri husûsunda onların kalblerini saptırınız. Aralarında ölüye feryad ederek ağlamayı yayınız.”

Abdullah İbn-i Mes’ûd şöyle anlatır: Ahkâf sûresini okurken aramızda ihtilaf etmiştik. Resûlullah’a (aleyhisselâm) gittik. Durumu arz ettik. Bunun üzerine: “Aranızda ihtilaf etmeyiniz. Sizden öncekiler, aralarında ihtilaf etmeleri sebebiyle helak oldular. Şimdi, bakınız, birine okutacağım. Onun, okuduğu gibi okuyunuz” buyurdular. Abdurrahmân bin Mehdî hazretleri buyurdular ki:

“Dini mes’elelerde, güvenilir ve ehil kimselerden duymadıkça bir şeyi söylememelidir. Yoksa insan günaha girer.”

“Bir kimse, ilim bakımından kendinden üstün bir kimse ile karşılaşınca, bunu fırsat ve ganîmet bilmelidir. Çünkü onun ilminden istifâde eder. Kendi dengi birisi ile karşılaşınca, bir biriyle müzakere eder ve birbirlerinden faydalanırlar. Kendisinden aşağı bir kimse ile karşılaşınca, ona tevâzu gösterir ve bir şeyler öğretir. Her işittiğini söyleyen, istisnaî ve şaz (kaide dışı) meselelere göre konuşup, anlatan kimseler, ilimde yüksek mertebeye erişemezler.”

“İyice ezberleyip, zabt etmeden hadîs rivâyet etmek haramdır.”

“İnsanın ilme olan ihtiyâcı, yemeye, içmeye olan ihtiyâcından daha fazladır.”

“Kim, Kur’ân-ı kerîm mahlûktur (yaratılmıştır) derse, onun arkasında namaz kılma, onunla yolda beraber olma.”

Abdurrahmân bin Mehdî hazretlerine, Kur’ân-ı kerîme mahlûk diyen kimse hakkında ne dersin? diye sordular. Şöyle buyurdu: “Elimden gelse, bir köprü üzerinde durur, her yanımdan geçene, Kur’ân-ı kerîm’e mahlûk deyip, demediğini sorarım, Kur’ân-ı kerîm mahlûktur diyenin boynuna vurup, onu suya atardım.”

“Ehl-i Sünnet vel-Cemaat itikadına sarıl. Ehl-i Bid’at ile oturup kalkma. Onların yanına gitmek, onlara kıymet vermek olur.”

“Mü’minde, küfürden sonra, yalandan daha kötü bir haslet yoktur. Çünkü yalan en şiddetli bir nifak alâmetidir.”

Abdurrahmân bin Mehdî’ye (radıyallahü anh) “Dinine bağlı olmayan bir kimse ile arkadaşlık etmek hakkında ne dersin?” diye sorulunca, “Böyle kişilerle beraber olma, çünkü o, sana pis veya haram bir şey yedirebilir.”

Yine, ölümü istiyen kimse hakkında sorulunca, “Dinine zarar geleceği korkusundan, ölümü istemekte bir mahzur yoktur. Fakat, yoksulluk, ihtiyâç, eziyet ve buna benzer şeylerden, dolayı ölüm temenni edilmez.”

Ya’kub bin Muhammed’den rivâyet etmiştir. “Ticârete sarılınız. Çünkü babanız İbrâhîm (aleyhisselâm) manifaturacı idi.”

Ebû Hüreyre’den rivâyet etmiştir: “İblîs dedi ki: “Bir âlim bana, bin âbidden (çok ibadet edip, ilmi olmayan) daha şiddetlidir. Çünkü, âbid sadece ibadet eder. Âlim ise, insanlara, onlar âlim oluncaya kadar ilim öğretir.”

Nâfi’den rivâyet etti: “Lokman Hakîm oğluna: “Ey oğul! İyi meclisleri seç. Allahü teâlâ’nın ism-i şerîfinin anıldığı bir meclisi, bir topluluğu görürsen oraya otur. Eğer âlim isen, oradakiler senin ilminden faydalanırlar. Eğer, âlim değilsen, oradakiler, sana bir şeyler öğretir. Eğer, Allahü teâlâ oraya rahmetini ihsân ederse, orada bulunanlarla beraber sana da isâbet eder. Ey oğul; Allahü teâlâ’nın anılmadığı yerden uzaklaş. Oraya oturma. Çünkü, sen âlim isen, oradakiler

senin ilminden istifâde etmezler. Âlim değilsen, cehâletini daha da arttırırlar. Bildiklerini de unutursun. Eğer Allahü teâlâ, oradakilere azâbını gönderirse, onlarla beraber sana da isâbet eder. İnsanların kanlarını döken kimseye gıpta etme. Çünkü Allahü teâlâ’nın nezdinde, onu da öldürecek birisi vardır.”

Rebî’ bin Haysem, Mufaddal bin Yunus’dan rivâyet etmiştir: “Ben nefsimden râzı değilim. Çünkü o kendi ayıpları ile değil de başkasının ayıpları ile uğraşıyor, insanların şaşılacak halleri vardır. Başkalarının günahlarından korkarlar, fakat kendi günahlarından sanki emîn gibidirler.”

Muhammed bin Talha’dan rivâyet etti: Ömer bin Abdülazîz, Abdulhamid bin Abdurrahmân’a yazdığı bir mektûbunda şöyle dedi: “İslâmda, adâlet ve ihsân çok mühim bir mes’eledir. Kendi nefsine çok dikkat et Ona Allahü teâlâ’nın beğendiği şeyleri yaptır. Şunu iyi bil ki, günahın küçüğü yoktur. Sakın bu günah küçüktür diye onu hafif görme.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-9, sh. 3

2) Tezkiret-ül-Huffâz cild-1, sh. 329

3) El-A’lâm cild-3, sh. 339

4) Tehzîb-üt-tehzîb cild-6, sh. 276

5) Târîh-i Bağdâd cild-10, sh. 240

6) El-Lübâb cild-3, sh. 72

7) Tabakât-ı Hanâbile cild-1, sh. 206

8) Vefeyât-ül-a’yân cild-2, sh. 387-388

9) El-Menhel-ül-azb-ül-mevrûd cild-1, sh. 61

10) Mu’cemul-müellifîn cild-5, sh. 196

11) Miftâh-üs-se’âde cild-2, sh. 217, 261, 290, 296

12) Tabakât-ül-kübra cild-1, sh. 63 (113)